

Aktywność fizyczna rodziców a ich zainteresowania kulturą fizyczną dzieci objętych nauczaniem wczesnoszkolnym

The Relation Between Parents' Physical Activity and Their Interest in Physical Culture of Their Early School Children

Eligiusz Madejski*, Edyta Giża, Przemysław Madejski

*Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha w Krakowie
University of Physical Education, Krakow, Poland*

Article history:

Otrzymano/Received: 29.03.2019

Przyjęto do druku/Accepted:
01.04.2019

Opublikowano/Publication date:
Kwiecień 2019/April 2019

Streszczenie

Wstęp: Czynny i systematyczny udział rodziców w aktywności fizycznej może bezpośrednio wpływać na wdrażanie własnych dzieci do takich zachowań. Celem badań była ocena aktywności fizycznej rodziców oraz ich zainteresowań kulturą fizyczną dzieci realizujących nauczanie wczesnoszkolne.

Materiał i metody: Badania przeprowadzono w roku szkolnym 2014/2015. Do badań wysłano 374 rodziny z powiatu mieleckiego, reprezentujące środowisko wiejskie. Spośród wysłanych ankiet wróciło 356, z czego 54 były wypełnione nieprawidłowo. Ostatecznie do dalszej analizy zakwalifikowano 302 ankiety. W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, gdzie podstawową techniką było ankietowanie.

Wyniki: Szczegółowa analiza wyników badań wykazała, że aktywność fizyczna u większości matek i ojców była na bardzo niskim poziomie. Także wykształcenie i status socjoekonomiczny mają istotny wpływ na poziom aktywności fizycznej rodziców. Badania empiryczne ujawniły także bardzo niski poziom zainteresowań kulturą fizyczną swojego dziecka u większości rodziców (68,5%).

Wnioski: Na podstawie wyników badań można stwierdzić, że uczestnictwo dzieci w kulturze fizycznej zależy jest od aktywności fizycznej rodziców, ich wykształcenia i statusu socjoekonomicznego.

Słowa kluczowe: aktywność fizyczna, rodzice, dzieci, edukacja fizyczna

Wstęp

Znaczenie aktywności fizycznej dla człowieka, zmienia się i ewoluje wraz z wiekiem, zawsze jednak pozostaje jednym z głównych czynników warunkujących jego zdrowie [1]. Warto zauważyć, iż poziom aktywności fizycznej dziecka, zwłaszcza w młodszy wiek szkolny, uwarunkowany jest w dużym stopniu wpływem środowiska rodzinnego, który może być pozytywny lub negatywny. Rodzinna aktywność fizyczna stwarza szansę na jej obecność w życiu następnego pokolenia [2], a czynny i systematyczny udział rodziców w ćwiczeniach ruchowych może bezpośrednio wpływać na stopniowe wdrażanie własnych dzieci do takich zachowań.

Przyzwyczajanie dziecka do systematycznej aktywności fizycznej powinno mieć miejsce od najmłodszych lat. Wpływ wychowawczy rodziny jest najmocniejszy w okresie dzieciństwa czyli we wczesnych stadiach rozwoju danej osoby [3]. To

w tym okresie można kształtować u dzieci nawyki aktywnego spędzania czasu wolnego. Szczególnie ważna jest rodzinna aktywność fizyczna. Dlatego też przygotowanie dziecka do aktualnego i przyszłego uczestnictwa w kulturze fizycznej jest podstawowym obowiązkiem każdego rodzica. Poza własnym przykładem, aktywność rodziców może się wyrażać w ich zainteresowaniu szeroko rozumianą kulturą fizyczną dziecka [4]. Przejawem zainteresowań rodziców tym obszarem jest także wspólne z dzieckiem uczestnictwo w czasie wolnym w różnych formach niezorganizowanej aktywności fizycznej.

Z kolei interesowanie postęпами dziecka w zakresie edukacji fizycznej, która jest przecież częścią kultury fizycznej, świadczy o rozumieniu potrzeb dziecka i daje możliwość udzielania mu pomocy w sytuacjach trudnych [4]. Na poziomie nauczania wczesnoszkolnego zainteresowanie rodziców tak ważnym obszarem edukacji powinno być stałym elementem ich współpracy ze szkołą i nauczycielem.

Celem badań była ocena aktywności fizycznej rodziców oraz ich zainteresowań kulturą fizyczną dziecka realizującego nauczanie wczesnoszkolne.

* Adres do korespondencji/Address for correspondence:
e.madejski@op.pl

Badania pozwoliły uzyskać odpowiedzi na następujące pytania szczegółowe:

1. Jaki jest poziom aktywności fizycznej badanych rodziców?
2. Czy wykształcenie, wiek i status socjoekonomiczny rodziców różnicuje ich poziom aktywności fizycznej?
3. Jaki jest poziom zainteresowania rodziców kulturą fizyczną dziecka?
4. Czy poziom aktywności fizycznej rodziców koreluje z poziomem ich zainteresowań aktywnością fizyczną dziecka?

Materiał i metody

Badania przeprowadzono w roku szkolnym 2014/2015. Do badań wylosowano 374 rodziny z powiatu mieleckiego, reprezentujące środowisko wiejskie. Spośród wysłanych ankiet otrzymano zwrotnie 356, z czego 54 były wypełnione nieprawidłowo. Ostatecznie do dalszej analizy zakwalifikowano 302 ankiety.

W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, gdzie podstawową techniką było ankietowanie. Narzędziem, które pozwoliło na zebranie materiału empirycznego był kwestionariusz ankiety *Aktywność ruchowa rodzinny* autorstwa E. Madejskiego [5].

Pierwsza część badania obejmowała aktywność fizyczną rodziców. W ankiecie zawarte były głównie pytania zamknięte

w klasach I-III miało charakter otwarty. W tej części ankiety można było uzyskać od 0 do 12 punktów. Zakres zmiennych badających poziom zainteresowań rodziców kulturą fizyczną własnych dzieci (odległość między minimum i maksimum) był mniejszy, więc ustalono trzy przedziały: niski – poniżej 5 pkt., średni – 5–8 pkt. i wysoki – 9–12 pkt.

Na końcu, ankiety w tzw. metryczce, poproszono rodziców o podanie danych, które pozwoliły na określenie ich statusu ekonomiczno-społecznego. Status ekonomiczno-społeczny rodziny uwzględniał: wykształcenie (podstawowe lub nieukończone podstawowe – 1 pkt., zasadnicze zawodowe – 2 pkt., średnie – 3 pkt., niepełne wyższe – 4 pkt., wyższe – 5 pkt.), charakter wykonywanej pracy (nie pracuje – 1 pkt., rencista/emeryt – 2 pkt., pracownik fizyczny – 3 pkt., pracownik umysłowy – 4 pkt.), liczbę dzieci na utrzymaniu (troje i więcej – 1 pkt., dwoje – 2 pkt., jedno – 3 pkt.). Maksymalna suma punktów możliwa do uzyskania przez obojga rodziców (21 pkt.) posłużyła do ustalenia pięciu przedziałów liczbowych statusu socjoekonomicznego rodziny: bardzo niski – <4 pkt., niski – 5–8 pkt., średni – 9–13 pkt., wysoki – 14–17 pkt., bardzo wysoki – 18–21 pkt.

Wśród badanych rodziców najliczniejszą grupę stanowiły matki ze średnim wykształceniem (41,1%), natomiast u ojców dominowało wykształcenie zawodowe (47,4%). W populacji badanych rodziców, wykształceniem wyższym legitymowało się więcej matek, niż ojców (Tab. 1).

Tabela 1.

Wykształcenie badanych rodziców

Rodzice	Wykształcenie										Ogółem	
	Podstawowe		Zawodowe		Średnie		Wyższe zawodowe		Wyższe			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Matka	1	0,3	95	31,5	124	41,1	34	11,3	48	15,9	302	100
Ojciec	6	2	143	47,4	115	38,1	26	8,6	12	4,0	302	100

z gotowymi skalami odpowiedzi, z których badany rodzic mógł wybrać jedną lub dwie sugestie. Niektóre pytania uzupełnione były pytaniami dodatkowymi. Większość pytań była punktowana. Każde z obojga rodziców mogło uzyskać od 0 do 24 punktów. Na tej podstawie ustalono 5 przedziałów liczbowych: bardzo niski – < 5 pkt., niski – 5–9 pkt., średni – 10–14 pkt., wysoki – 15–19 pkt., bardzo wysoki – 20–24 pkt. Suma punktów uzyskanych przez ojca i matkę pozwoliła ustalić poziom aktywności fizycznej obojga rodziców.

Część ankiety dotycząca zainteresowań rodziców kulturą fizyczną swojego dziecka zawierała pytania zamknięte, które podobnie jak w części pierwszej były punktowane. Pytanie dotyczące oczekiwań rodziców w zakresie edukacji fizycznej

Większość rodziców, zarówno matek (69,9%), jak i ojców (58,3%) mieściła się w przedziale wiekowym od 31 do 40 lat. Najmniejszą grupę stanowili rodzice w wieku powyżej 51 lat. Wśród badanych rodziców, którzy mieścili się w przedziale wiekowym od 41 do 50 lat zdecydowanie licznějšíą grupą byli ojcowie (Tab. 2).

Wyniki badań zostały opracowane w programach: Microsoft Excel 2007 oraz IBM – SPSS Statistics 21. Do opisu statystycznego danych jakościowych użyto zestawienia liczebności i procentów, a do zbadania związku między danymi jakościowymi zastosowano testy istotności statystycznej *chi*-kwadrat. Siłę korelacji dwóch cech określono przy pomocy współczynnika *rho* Spearmana.

Tabela 2.
Wiek badanych rodziców

Rodzice	Wiek								Ogółem	
	Do 30 lat		31-40 lat		41-50 lat		51 lat i więcej			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Matka	27	8,9	211	69,9	60	19,9	4	1,3	302	100
Ojciec	9	3,0	176	58,3	106	35,1	11	3,6	302	100

Wyniki

W określeniu poziomu aktywności fizycznej badanych rodziców uwzględniono: aktywność fizyczną w przeszłości i obecnie, całoroczne i sezonowe uprawianie sportu, stosowanie ćwiczeń porannych, wykonywanie ćwiczeń relaksacyjnych po pracy umysłowej lub fizycznej, a także w sytuacjach stresujących. Dodatkowo do wyznaczenia poziomu aktywności fizycznej wykorzystano dwa wskaźniki: objętość (liczna godzin w tygodniu), częstość (liczba dni w tygodniu).

Szczegółowa analiza wyników badań wykazała, że aktywność fizyczna zarówno matek, jak i ojców była na bardzo niskim poziomie. Niski i bardzo niski poziom dotyczył, aż 97,4 %

badanych, w tym 95 % ojców i 93,7 % matek. Wysoki poziom badanej aktywności odnotowano jedynie u dwóch ojców i jednej matki. Analiza wyników pozwoliła stwierdzić, że między poziomem aktywności fizycznej badanych ojców i matek nie stwierdzono istotnych różnic statystycznych (Tab. 3).

Wyniki badań zamieszczone w Tabelach 4 i 5 wykazały, że wykształcenie różnicuje poziom aktywności fizycznej zarówno ojców, jak i matek. Zróżnicowanie to okazało się istotne statystycznie, co oznacza, że im wyższy był poziom wykształcenia, tym wyższy był poziom aktywności fizycznej badanych.

Z danych przedstawionych w Tabeli 6 i 7 wynika, że wiek zarówno matki, jak i ojca nie jest czynnikiem różnicującym poziom uczestnictwa w aktywności fizycznej. Szczegółowa ana-

Tabela 3.
Poziom uczestnictwa w aktywności fizycznej badanych rodziców

Poziom aktywności fizycznej	Ojciec		Matka		Ogółem	
	N	%	N	%	N	%
Bardzo niski	243	80,4	227	75,2	240	79,5
Niski	44	14,6	56	18,5	54	17,9
Średni	13	4,3	18	6,0	8	2,6
Wysoki	2	0,7	1	0,3	0	0,0
Bardzo wysoki	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ogółem	302	100	302	100	302	100

Analiza istotności statystycznej: $\chi^2(4) = 12,54; p = 0,250$

Tabela 4.
Poziom uczestnictwa w aktywności fizycznej ojca w zależności od wykształcenia

Poziom aktywności fizycznej	Wykształcenie										Ogółem	
	Podstawowe		Zawodowe		Średnie		Wyższe zawodowe		Wyższe			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Bardzo niski	5	83,3	125	87,4	89	77,4	18	69,2	6	50	243	80,4
Niski	1	16,7	15	10,5	17	14,7	7	27,0	4	33,3	44	14,6
Średni	0	0,0	2	1,4	8	7,0	1	3,8	2	16,7	13	4,3
Wysoki	0	0,0	1	0,7	1	0,9	0	0,0	0	0,0	2	0,7
Bardzo wysoki	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ogółem	6	100	143	100	115	100	26	100	12	100	302	100

Korelacja: ρ Spearmana: 0,19; $p < 0,001$

Tabela 5.

Poziom uczestnictwa w aktywności fizycznej matki w zależności od wykształcenia

Poziom aktywności fizycznej	Wykształcenie										Ogółem	
	Podstawowe		Zawodowe		Średnie		Wyższe zawodowe		Wyższe			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Bardzo niski	1	100	80	84,2	93	75	23	67,6	30	62,5	227	75,2
Niski	0	0,0	12	12,6	21	16,9	7	20,6	16	33,3	56	18,5
Średni	0	0,0	3	3,2	10	8,1	4	11,8	1	2,1	18	6,0
Wysoki	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	2,1	1	0,3
Bardzo wysoki	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ogółem	1	100	95	100	124	100	34	100	48	100	302	100

Korelacja: ρ Spearmana: 0,15; $p < 0,007$ **Tabela 6.**

Poziom uczestnictwa w aktywności fizycznej ojca w zależności od wieku

Poziom aktywności fizycznej	Wiek								Ogółem	
	Do 30 lat		31-40 lat		41-50 lat		51 lat i więcej			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Bardzo niski	7	77,8	141	80,1	86	81,1	9	81,8	243	80,5
Niski	1	11,1	28	15,9	14	13,2	1	9,1	44	14,6
Średni	0	0,0	7	4,0	5	4,7	1	9,1	13	4,3
Wysoki	1	11,1	0	0,0	1	1,0	0	0,0	2	0,6
Bardzo wysoki	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ogółem	9	100	176	100	106	100	11	100	302	100

Korelacja: ρ Spearmana: 0,01; $p < 0,752$ **Tabela 7.**

Poziom uczestnictwa w aktywności fizycznej matki w zależności od wieku

Poziom aktywności fizycznej	Wiek								Ogółem	
	Do 30 lat		31-40 lat		41-50 lat		51 lat i więcej			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Bardzo niski	18	66,7	160	75,8	46	76,6	3	75	227	75,2
Niski	6	22,2	42	19,9	7	11,7	1	25	56	18,5
Średni	3	11,1	9	4,3	6	10,0	0	0,0	18	6,0
Wysoki	0	0,0	0	0,0	1	1,7	0	0,0	1	0,3
Bardzo wysoki	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ogółem	27	100	211	100	60	100	4	100	302	100

Korelacja: ρ Spearmana: -0,02; $p < 0,651$

liza korelacji rang Spearmana wykazała brak istotnych różnic statystycznych.

Przeprowadzona analiza wyników badań wykazała, że status społeczno-ekonomiczny ma istotny wpływ na poziom uczestnictwa rodziców w aktywności fizycznej, co oznacza, że im wyższy był poziom statusu socjoekonomicznego, tym wyższy był poziom aktywności fizycznej badanych (Tab. 8).

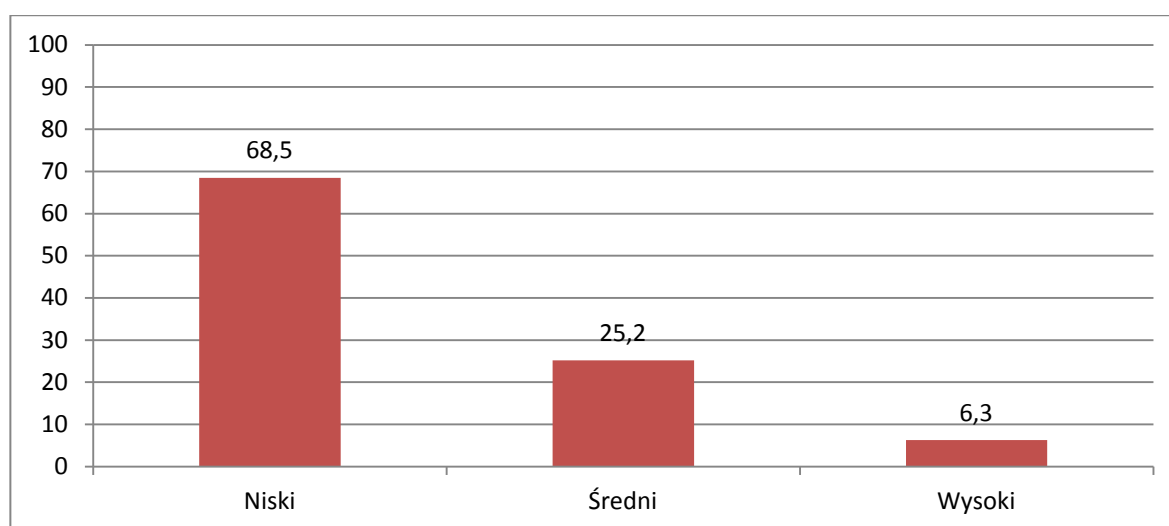
Badania empiryczne ujawniły także bardzo niski poziom zainteresowań kulturą fizyczną swojego dziecka u większości rodziców (68,5%). Jedynie 6,3% respondentów prezentuje wysoki poziom zainteresowań tym obszarem działalności rodzicielskiej (Ryc. 1).

Na podstawie zgromadzonych danych stwierdzono, że opiekę nad dzieckiem uczestniczącym w zajęciach fizycznych zorganiz-

Tabela 8.

Status ekonomiczno-społeczny rodziców a ich poziom aktywności fizycznej

Poziom aktywności fizycznej	Status socjoekonomiczny										Ogółem	
	Bardzo niski		Niski		Średni		Wysoki		Bardzo wysoki			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Bardzo niski	0	0,0	3	100	151	87,3	74	70,5	12	57,1	240	79,5
Niski	0	0,0	0	0,0	18	10,4	29	27,6	7	33,4	54	17,9
Średni	0	0,0	0	0,0	4	2,3	2	1,9	2	9,5	8	2,6
Wysoki	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Bardzo wysoki	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ogółem	0	100	3	100	173	100	105	100	21	100	302	100

Korelacja: rho Spearmana: -0,17, $p < 0,002$

Rycina 1. Poziom zainteresowań rodziców kulturą fizyczną swojego dziecka

zowanych (kluby sportowe, domy kultury itp.), najczęściej sprawowały matki (41,7%), a w drugiej kolejności ojcowie (26,8%). Innymi członkami rodziny, którzy zapewniali opiekę dziecku byli: siostry, bracia oraz inni członkowie rodziny np. babcie, dziadkowie, wujkowie czy ciocie (Ryc. 2).

W aktywności fizycznej niezorganizowanej, najczęściej z dzieckiem uczestniczy matka (38,1 %) i ojciec (30,5 %). Poza rodzicami w aktywność tą zaangażowani są siostra (7 %) i brat (2,7 %) oraz inni członkowie rodziny (18,6 %) np. babcia, dziadek, kuzyn, kuzynka, ciocia, wujek itp. (Ryc. 3).

Zainteresowanie kulturą fizyczną dziecka to także prowadzenie rozmów z nauczycielem o jego edukacji fizycznej. Jak wynika z badań, tylko 30,5 % rodziców prowadzi takie rozmowy, z czego 18,9 % robi to przy każdej okazji. Pozostała grupa rodziców rozmawia w tej kwestii sporadycznie (Ryc. 4).

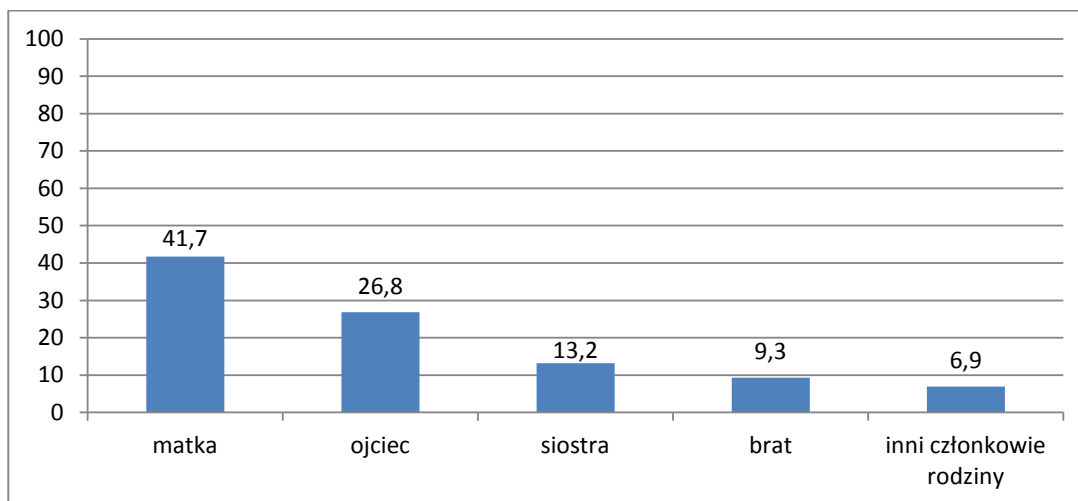
Ponad połowa rodziców jest zainteresowana poziomem prowadzonych zajęć ruchowych w klasach młodszych. Niestety pozostała grupa rodziców, albo nie sprecyzowała swoich poglądów,

albo wykazała się brakiem zainteresowania jakością tego obszaru edukacji (Ryc. 5).

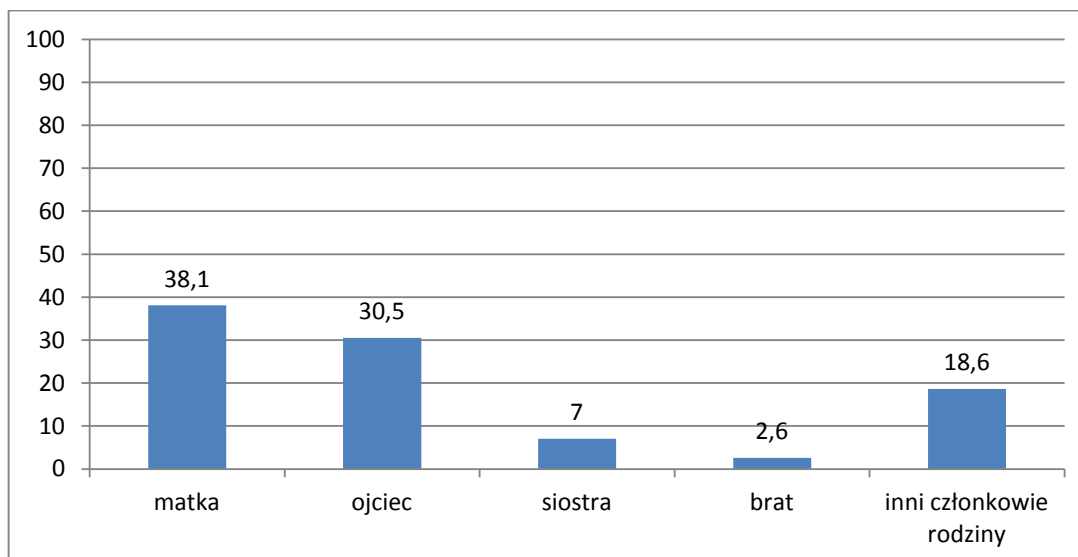
Spośród rodziców zainteresowanych jakością wychowania fizycznego w edukacji wczesnoszkolnej, tylko co piąty wnioskował za wprowadzeniem zmian w organizacji i realizacji zajęć ruchowych. Dla zdecydowanej większości rodziców nie ma to większego znaczenia (Ryc. 6).

Ankietowani najczęściej proponowali, aby wprowadzić więcej zajęć pozalekcyjnych, organizować wyjazdy na pływalnię, częściej prowadzić zajęcia z gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej. Postulowali również, aby zajęcia ruchowe w nauczaniu wczesnoszkolnym były prowadzone przez wykwalifikowanych nauczycieli wychowania fizycznego (Ryc. 7).

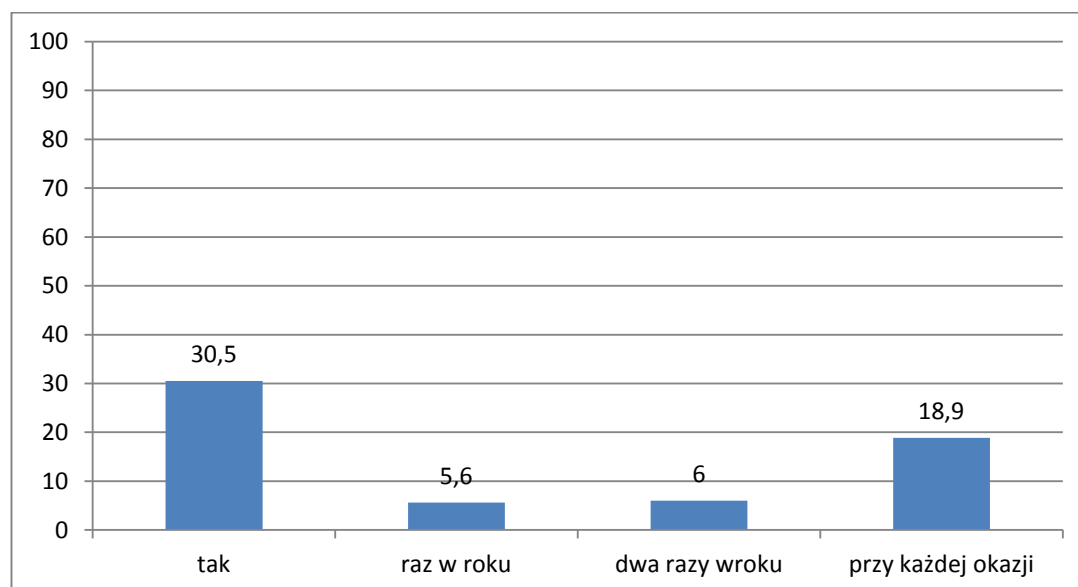
Na podstawie analizy wyników badań przedstawionych w Tabeli 9 stwierdzono, że rodzice niezależnie od poziomu uczestnictwa w aktywności fizycznej są w większości zainteresowani kulturą fizyczną swojego dziecka na niskim poziomie. Zależności te są statystycznie nieistotne.

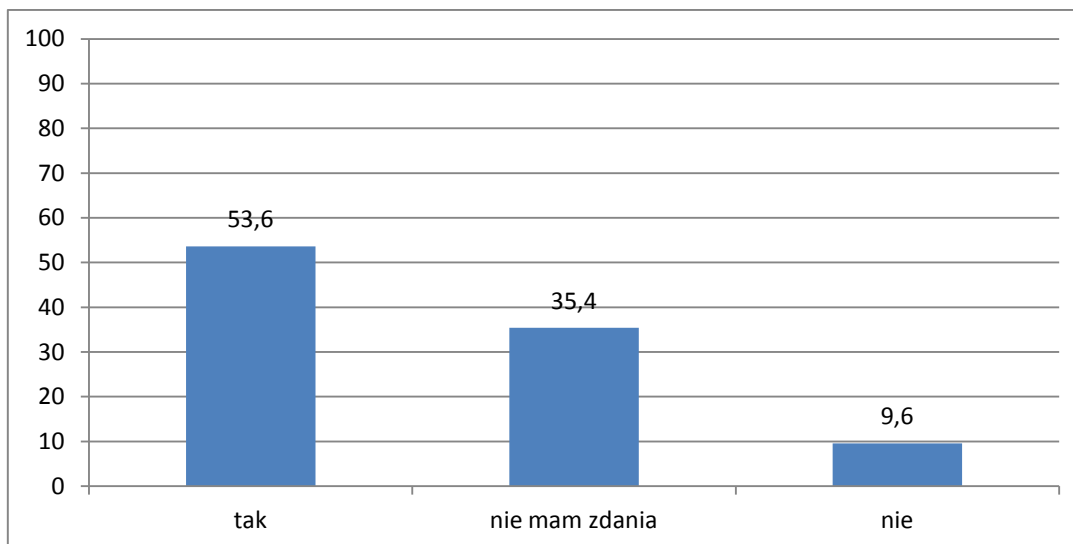
Rycina 2. Najczęściej sprawujący opiekę nad dzieckiem uczestniczącym w zajęciach fizycznych zorganizowanych

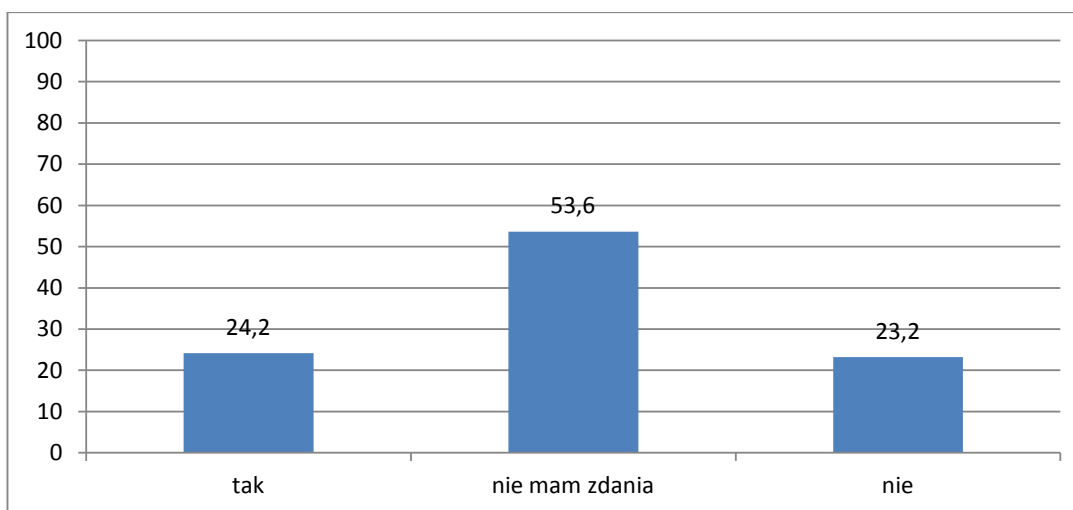
Rycina 3. Najczęściej sprawujący opiekę nad dzieckiem uczestniczącym w zajęciach fizycznych niezorganizowanych

Rycina 4. Częstość prowadzonych rozmów z nauczycielem o edukacji fizycznej dziecka (%)

Rycina 5. Zainteresowanie rodziców poziomem zajęć ruchowych w klasach młodszych

Rycina 6. Postulowanie zmian w realizacji zajęć ruchowych w klasach młodszych

Dyskusja

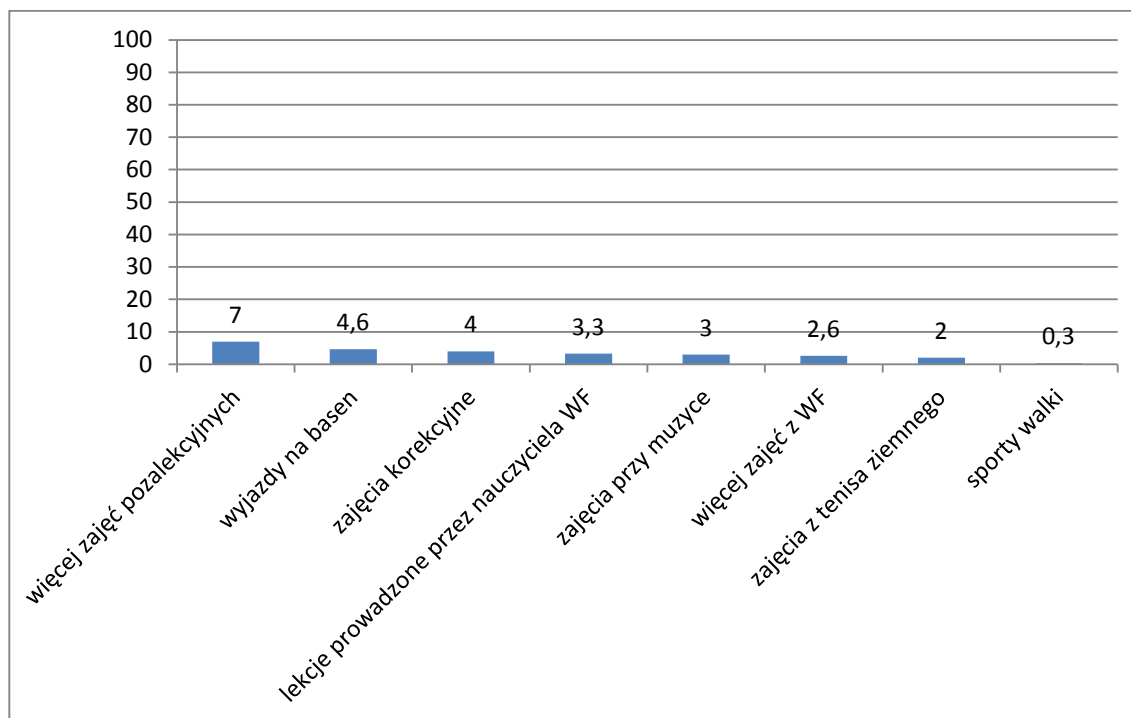
Problematyka związana z aktywnością fizyczną człowieka na różnych poziomach jego rozwoju była przedmiotem wielu badań naukowych. Zagadnienia dotyczące wpływu statusu społeczno-ekonomicznego i wykształcenia rodziców na aktywność fizyczną dzieci i młodzieży badało wielu autorów [6–9, 5]. Okazało się, że zarówno wykształcenie jak i status socjoekonomiczny rodziny koreluje z poziomem aktywności fizycznej dzieci i młodzieży.

Z analizy badań własnych wynika, że większość rodziców prezentuje bardzo niski poziom aktywności fizycznej w czasie wolnym. W badaniach S. Gołąba i wsp., [10], zadowolającą aktywność rekreacyjną deklarowało 18 % ojców i 15 % matek. Z badań W. Drygasa i wsp. [11], wynika, że tylko 6–10 % dorosłych kobiet i mężczyzn uprawia systematyczną aktywność fizyczną. Natomiast znacznie niższy odsetek (4,2 %) odnotowano w badaniach Żarowa i wsp. [12].

Jak wykazały badania, poziom zainteresowania rodziców kulturą fizyczną własnego dziecka jest w większości bardzo niski (68,5 %). Natomiast w badaniach prowadzonych w dużym mieście, aż 45,6 % rodziców prezentuje średni poziom zainteresowań kulturą fizyczną dziecka [5]. Oznacza to, że rodzice reprezentujący środowisko wielkomiejskie są bardziej zainteresowani tym obszarem działalności dziecka niż rodzice ze wsi.

Z badań własnych wynika, że zaledwie 30,8 % rodziców rozmawia z nauczycielem o edukacji fizycznej dziecka. Zbliżone wartości procentowe uzyskano w innych badaniach, gdzie 33,8 % rodziców deklarowało, że rozmawia z nauczycielami na ten temat [5]. Natomiast nieco ponad połowa (53,6 %) rodziców jest zainteresowana realizacją zajęć ruchowych w klasach I–III. W badaniach S. Sulisza [13] była to znacznie większa grupa rodziców (68 %).

W kwestionariuszu zadano rodzicom pytanie: czy należy dokonać zmian w zakresie edukacji fizycznej w klasach młodszych? Wśród postulatów ankietowani wymieniali m.in. prowa-

Rycina 7. Oczekiwania rodziców wobec edukacji fizycznej w klasach młodszych

Tabela 9.

Aktywność fizyczna rodziców a poziom ich zainteresowań kulturą fizyczną dziecka

Poziom zainteresowania rodziców kulturą fizyczną dziecka	Poziom aktywności fizycznej rodziców										Ogółem	
	Bardzo niski		Niski		Średni		Wysoki		Bardzo wysoki			
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Niski	175	58,0	29	9,6	3	1,0	0	0,0	0	0,0	207	68,5
Średni	53	17,5	19	6,3	4	1,3	0	0,0	0	0,0	76	25,2
Wysoki	12	4,0	6	2,0	1	0,3	0	0,0	0	0,0	19	6,3
Ogółem	240	79,5	54	17,9	8	2,6	0	0,0	0	0,0	302	100

Korelacja: rho Spearmana: 0,09; $p < 0,45$

dzenie zajęć ruchowych przez wykwalifikowanego nauczyciela wychowania fizycznego. Propozycja ta pojawiała się także w innych badaniach [14, 5]. Pomysł rodziców wydaje się bardzo dobrym rozwiązaniem, gdyż absolwenci kierunków wychowania fizyczne są lepiej przygotowani do prowadzenia różnorodnych zajęć ruchowych niż nauczyciele edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Kolejnym oczekiwaniem ze strony badanych rodziców było zwiększenie godzin zajęć pozalekcyjnych. Jest to ważny postulat, gdyż udział dzieci w zajęciach pozalekcyjnych pozwoliłby na rozwijanie ich zainteresowań sportowych.

Postęp cywilizacyjny sprawił między innymi, że dzieci częściej spędzają czas wolny grając w gry komputerowe lub oglądając telewizję, a jednocześnie rezygnują z zabaw i gier na powietrzu. Obecnie z wielkim niepokojem obserwuje się u dzieci zjawisko niechęci do ruchu i rezygnację z aktywności fizycznej. Jak już wcześniej wspomniano, duży wpływ na aktywność fizyczną dzieci w czasie wolnym mają ich rodzice [15], którzy powinni bardziej zaangażować się w kształtowanie pozytyw-

nych postaw własnych dzieci wobec szeroko rozumianej kultury fizycznej.

Wnioski

Wyniki przeprowadzonych badań pozwoliły na sformułowanie następujących wniosków:

1. Aktywność fizyczna badanych rodziców jest na bardzo niskim poziomie.
2. Wykształcenie i status socjoekonomiczny mają wpływ na podejmowanie aktywności fizycznej badanych. Im wyższe wykształcenie i warunki materialne, tym wyższa aktywność fizyczna rodziców.
3. Nie stwierdzono zróżnicowania poziomu aktywności fizycznej między ojcami i matkami.
4. Poziom zainteresowania rodziców kulturą fizyczną swojego dziecka jest niski i nie zależy od poziomu aktywności fizycznej rodziców.

Piśmiennictwo/References

- [1] Kielbasiewicz-Drozdowska, I., & Siwiński, W. (Eds.). (2001). *Teoria i metodyka rekreacji:(zagadnienia podstawowe): praca zbiorowa*.
- [2] Nowak, M. (2002). Aktywność ruchowa kobiet i mężczyzn w świetle pełnionych ról rodzinnych, [w:] *Zdrowie i sport w edukacji globalnej*. Z. Żukowska, R. Żukowski, AWF, Warszawa.
- [3] Alejski, B. (2008). Rodzina – naturalne środowisko wychowawcze [w:] *Samowychowanie a turystyka*, Albis, Kraków, s. 55-57.
- [4] Sulisz, S. (1997a). *Wychowanie fizyczne w edukacji wczesnoszkolnej. Studium teoretyczno-praktyczne*. Studia i Monografie, 69, Wydawnictwo AWF, Warszawa.
- [5] Madejski, E. (2013). *Wybrane uwarunkowania osobnicze, rodzinne i szkolne aktywności ruchowej dzieci w młodszym wieku szkolnym*. Akademia Wychowania Fizycznego im. Bronisława Czecha.
- [6] Szopa, J., Mleczko, E., & Żak, S. (1996). *Podstawy antropomotoryki*. Wydaw. Naukowe PWN.
- [7] Woynarowska B., & Mazur J. (2000). *Zachowania zdrowotne i zdrowie młodzieży szkolnej w Polsce i innych krajach. Tendencje zmian w latach 1990 – 1998*. Uniwersytet Warszawski, Warszawa.
- [8] Charzewska, J., Wajszczyk, B., Chabros, E., & Rogalska-Niedźwiedz, M. (2006). Aktywność fizyczna w Polsce w różnych grupach według wieku i płci. *Otyłość, żywienie, aktywność fizyczna, zdrowie Polaków*. Instytut Żywności i Żywienia, Warszawa, 311-340.
- [9] Puciato D., Rozpara M., Mynarski W., Łoś A., & Królikowska B. (2013). *Aktywność fizyczna dorosłych mieszkańców Katowic a wybrane uwarunkowania zawodowe i społeczno-ekonomiczne*. Instytut Medycyny Pracy im. Prof. J. Nofera w Łodzi.
- [10] Gołąb S., Brudecki J., Chrzanowska M., & Żarów R. (2004). Families physical activity and the level of biological development in children. Vol. LIX, SUPP: XIV, 130, Kraków.
- [11] Drygas, W., Skiba, A., Bielecki, W., & Puska, P. (2001). Ocena aktywności fizycznej mieszkańców sześciu krajów europejskich. *Medicina Sportiva*, 5(2), 119-128.
- [12] Gołąb S., Żarów R., Chrzanowska, M., Matusik, S., & Sobiecki, J. (2003). Aktywność fizyczna dorosłych mężczyzn (komunikat z badań). *Ann. UMCS*, 58, 538-542.
- [13] Sulisz, S. (1997). Wychowanie fizyczne w świadomości rodziców uczniów klas początkowych. *Wychowanie Fizyczne i Sport, studia i materiały*, 4, 111-117.
- [14] Kowalik P. (1997). Nauczyciel klas początkowych jako animator wychowania zdrowotnego. [w:] *Współczesne tendencje w teorii i praktyce nauczania początkowego*. Red. H. Moroz. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, 103-111.
- [15] Ćwirlej, A., Walicka-Cupryś, K., & Gregorowicz-Cieślak, H. (2005). Aktywność ruchowa dzieci 10-letnich w czasie wolnym. *Przeg. Med. Uniwersytetu Rzeszowskiego*, 3(3), 262-266.

Summary

Introduction: Active and systematic participation of parents in physical activity may have a direct impact on instilling such behaviors in their children. The aim of research was to assess parents' physical activity and their interest in physical culture of their early school children.

Material and methods: The survey was carried out in the school year 2014/2015. 374 families from Mielec County, representing the rural environment, were randomly selected for the survey. Among the sent questionnaires 356 returned, however 54 of them were completed incorrectly. Eventually, 302 questionnaires were qualified for further analysis. The method of diagnostic survey was applied in the research, which takes advantage of survey as the basic technique.

Results: The detailed analysis of the results showed that physical activity among the majority of mothers and fathers was at a very low level. Both education and socioeconomic status have a significant influence on the level of parents' physical activity. The empirical research also revealed a very low level of most parents' (68.5%) interest in physical culture of their children.

Conclusions: On the basis of the research results it can be found that the participation of children in physical culture depends on their parents' physical activity, education and socioeconomic status.

Keywords: physical activity, parents, children, physical education